

1015

A MAGYAR HÍRLAP HÉTVÉGI MELLÉKLETE
2016. OKTÓBER 15.
SZERKESZTETTE: PETÁN PÉTER
MŰVÉSZETI VEZETŐ: SALÁT ZALÁN PÉTER

A j á t s z m a

„A ló előnye tenger, / a bölcsnek ló való, / mert lóvá tesz az ember / s emberré tesz a ló.” (Jókai Mór)

FOTÓ: HEGEDŰS RÓBERT

FOTÓ: HEGEDŰS RÓBERT

„Ez pontosan ugyanaz a játszma ember és ló között, mint ami a ménésben zajlik a főnökségi hierarchiában. Az embernek is meg kell vívnia a harcot a lovával a ménésfőnökségért.”

... Ahogy az ember elrugaskodik a talajtól, s felér oda, ahonnan már csak a horizont látszik, hirtelen olybá tűnik, a gondok s a félelmek lent maradtak valahol a porban. Lovas alatt a ló, sok mázsa izom, ideg, zsiger és lélek, amely csak arra vár, hogy kikapcsoljon az agy, s bekapcsoljon a szív. S aztán megszűnik minden más. Nem látszanak a fák az út mentén, nem hallani mást, csak a föld dobogását, nincsenek gondolatok, csak az érzés, hogy szabad vagy, hogy a szíved a mellkasodban dobog. Végre élsz. Végre vagy. Siklik melletted a táj, már nem tudod, hogyan fogsz megállni s mikor, de nem is akarsz, mert lovad két füle között csak messzi, távoli pontok látszanak. Minden más mögötted marad. Kapsz levegőt. Megtanulsz szavak nélkül kommunikálni, érintéssel. Rádöbbsz, milyen alantás a beszéd, s milyen beszédes a mozdulat. Társad tudja, ha rossz napod van, szinte ringat, ha bánatos vagy, magával ragad, ha szertelen a jókedved, s ha akadály gördül eléd, meg nem áll, visz előre, csak előre! Soha nem néz hátra, s egy idő után te is elfelejtesz magad mögé nézni. Tanít minden percben, türelemre, alázatra, fegyelemre, bátorságra, kitartásra. Tartást ad, hogy önmagát rád bízassa. Amikor először nézel a szemébe, meglátod, benne van minden, amit távolságnak nevezel... (175)

Képirás (25.)

Lehár Ferenc és Kálmán Imre háborús kompozíciói, avagy a két nagyszerű zeneszerző budapesti látogatása és A nap lovagja című vígszínházi produkció Nyusziya

A csodálatos Gombaszögi nővérek

„Megírtuk, hogy a Hadsegélyező Hivatal megbízásából Révész Ferenc, az Országos Színészegyesület Irodalmi ügynökségének vezetője koncertet rendez, amelynek keretében Lehár Ferenc és Kálmán Imre is fellépnek a koncert dobogón. A hangverseny nagy előkészületei közben Lehár és Kálmán néhány nappal előbb megérkeztek Budapestre” – így írt száz évvel ezelőtt a Színházi Élet című lap az 1916. február 20-i számában, amelynek címlapján Gombaszögi (vagyis ahogyan akkoriban írták: Gombaszöghy) Ella színművésznő, a Vígszínház társulata tagjának portréját közölték. Nagyon ismert vezetéknev volt ez a kor magyar színpadán, hiszen a Gombaszögi lányok négyen voltak testvérek, s mindnyájan a világot jelentő deszkákon keresték boldogulásukat: Frida, Ella, Irén és Margit. Közülük ketten, az 1890-ben született s magának komoly és mély drámai szerepek megformálásával nevet szerző Frida, valamint a nálánál nyolc évvel fiatalabb – s talán ugyanennyivel bohóbbnak is mondható –, első sorban komikaként országosan ismertté és népszerűvé vált Ella voltak a közönség igazán nagy kedvencei. Persze az országos ismertséghez már akkoriban is nagy szüksége volt a művészvilágnak az ilyen alkalmakra, mint amelyet a Színházi Élet szerkesztőségétől kapott Gombaszögi Ella ezen a háborús februári napon.

Az 1898 decemberében született fiatalabb testvért, Gombaszögi Ellát zsenge tizenéves lány-

kaként, már első éves színiakadémista korában, 1913-ban szerződtette a Vígszínház, így hát három évvel később, amikor arcképe az itt látható címlapfotón megjelent, már több szereppel is bizonyíthatta tehetségét. Ennek pedig – a művésznő nevével együtt – nagyon hamar híre ment nemcsak a korabeli sajtóban, de a színházkedvelő, színházlátogató publikum körében is. Egyáltalán nem meglepő, nem csoda hát az sem, hogy éppen őt választották a Lehár Ferencet és Kálmán Imrét itthon köszöntő szám címlapjára. Mint írták (sajnos szerző megjelölése nélkül): „Kálmán Imre gyakran van Budapesten, de Lehár ritka vendég nálunk. Felhasználtuk az alkalmat és felkerestük a világhírű operettkomponistát a Vigadóban, ahol a nagy koncert egyik próbáját tartotta. Szerda délután, kinn szemezett a csendes februári eső, az óriási terem egyik sarkában éppen akkor szedelődtek Fricsai derék katonabandistái. A zenekari próbának vége volt, most a szólók kezdődtek. Az újságíró ilyenkor leül egy csendes sarokba és hallgatja a próbát. A társaság nem mindennapi, Lehár Ferenc, Kálmán Imre, Dömötör Ilona, Székelyhidny Ferenc és Székelyhidnyé Marschalkó Rózsi, aki elkísérte az urát a próbára. Először Kálmán ül a zongorához és átveszi a maga számait az Opera két kitűnő tagjával, aztán felkel és átadja Lehárnak a helyét. A zongorán a gyönyörű hangok sora csendül fel: a Cigányprimás és az Éva akkordjai régi kedves emlékeink, aztán néhány uj-

dal következik: Lehár és Kálmán háborús kompozíciói.” S lehetett talán egy ötödik Gombaszögi lány is a korabeli magyar, s elsősorban fővárosi színpadokon? Takács István így írt erről a Színészkönyvtár oldalain: Gombaszögi Ella „Budapestben született és három színésznő nővére – Margit, Frida és Irén – példájára ő is a Színművészeti Akadémiára iratkozik be. (Volt állítólag ötödik Gombaszögi is, de a színháztörténet számára kiléte ismeretlen maradt.)”

A Színházi Életnek ugyanebben a lapszámában a Vígszínház, amelynek társulatát ezekben az években – egészen 1924-ig, a Magyar Színházhoz való távozásáig – Gombaszögi Ella is erősítette, A nap lovagja című előadását népszerűsítette: Bródy Sándor regényéből színpadra alkalmazta Hajó Sándor. A Nyuszi szerepét alakító művésznőnek olyan partnerei voltak ebben a produkcióban, mint Fenyvessy Emil (A herceg), Varsányi Irén (Júlia), ifj. Ditrói Mór (László gróf, Nyuszi bátyja) vagy Kertész Dezső (Asztalos Aurél). S az ügyes marketingesek már akkor is tudták, hogy előadás közben bizony megszomjazik az ember: „Színház után a New-York kávéházba megyünk” – olvashatjuk a hirdetést a színlap alatt. Az 1951. november 12-én elhunyt Gombaszögi Ella végső nyughelyét a fővárosban, a Kerepesi temető 33-1-51/a parcellájában Pásztor János szobrászművésznek a nagyszerű színésznőt ábrázoló alkotása őrzi. Nyugodjék békében! (SZPA)